

Nota van toelichting

1. Algemeen

Aanleiding

Er zijn al sinds 1996 regels voor attractie- en speeltoestellen. Het groot aantal ongevallen met attractie- en speeltoestellen was destijds de belangrijkste aanleiding voor het vaststellen van regelgeving met betrekking tot (het gebruik van) die toestellen. Het terugdringen van de ongevals cijfers was dan ook de belangrijkste doelstelling van het toenmalige Besluit veiligheid attractie- en speeltoestellen.

Er is de afgelopen jaren een sterke groei waargenomen van het gebruik van attractie- en speeltoestellen. Dit varieert van het gebruik van opblaasbare speeltoestellen enerzijds tot meer avontuurlijke toestellen en activiteiten zoals trampolines, klimmuren en indoor kartbanen anderzijds. Bovendien zijn er veel nieuwe bedrijven toegetreden tot de markt die activiteiten aanbieden en speeltoestellen verhuren.

Naar aanleiding van het grote aantal ongevallen met opblaasbare speeltoestellen in de laatste jaren heeft VeiligheidNL in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, onderzoek gedaan naar de gebruiksrisico's van opblaasbare speeltoestellen en het risicobewustzijn van verhuurders, huurders en ouders.¹ Uit dit onderzoek blijkt dat de grootste risico's liggen bij het gebrek aan gebruikstoezicht door de huurder en bij het niet juist plaatsen van opblaasbare speeltoestellen. Uit het onderzoek blijkt verder dat huurders van opblaasbare speeltoestellen en ouders van kinderen die hierop spelen onvoldoende op de hoogte zijn van de eisen voor het veilig gebruik van opblaasbare speeltoestellen en het houden van gebruikstoezicht.²

Bij de ontwikkeling naar meer avontuurlijk spelen valt voorts op dat veel van deze activiteiten aanzienlijke risico's met zich meebrengen en niet vielen onder de reikwijdte van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (hierna: WAS). Vanwege een aantal ernstige incidenten met attractie- en speeltoestellen en het stijgende aantal meldingen bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA) van onveilige situaties, is ook breder onderzocht hoe het beleid en toezicht rond die toestellen samenhangend kan worden versterkt. Hierbij wordt er niet alleen gekeken naar ontwikkelingen in de markt, maar ook naar het proces van keuren van attractie- en speeltoestellen en het houden van toezicht. Bij brief van 2 juli 2020 zijn diverse maatregelen ter verbetering van de veiligheid van attractie- en speeltoestellen aangekondigd.³ Dit besluit geeft daar uitvoering aan. Gezien het grote aantal wijzigingen in het WAS, is gekozen voor het vaststellen van een heel nieuw besluit, het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2021 (hierna: WAS 2021) en intrekking van het WAS.

Inleiding

Een attractie- of speeltoestel wordt vervaardigd conform de artikelen 5 tot en met 8 van dit besluit. In de fase van vervaardiging van het toestel moet het toestel voorzien worden van de juiste opschriften (op de typeplaat). De fabrikant of, onder omstandigheden de

¹ Ilke Jellema e.a., *Opblaasbare speeltoestellen- Onderzoek naar risico's en risicobewustzijn*, Amsterdam: VeiligheidNL 2019, <https://www.veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/feiten-cijfers/rapport-opblaasbare-speeltoestellen>, p. 5.

² Ilke Jellema e.a., *Opblaasbare speeltoestellen- Onderzoek naar risico's en risicobewustzijn*, Amsterdam: VeiligheidNL 2019, <https://www.veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/feiten-cijfers/rapport-opblaasbare-speeltoestellen>, p. 30-32.

³ Kamerstukken II 2019/20, 33835, nr. 166.

importeur, is verantwoordelijk voor het aanbrengen van deze opschriften. Tijdens de productie en het opstellen van de vereiste documenten komt een aangewezen instelling in beeld om zowel de vereiste documenten als het toestel te onderzoeken, te toetsen en te keuren. Wanneer het toestel – qua ontwerp en bijbehorende documenten – in overstemming is met bijlage I en II en het naar het oordeel van de aangewezen instelling veilig gebruikt kan worden, wordt het toestel goedgekeurd en voorzien van een certificaat van goedkeuring. In dat geval wordt het toestel ook voorzien van een merk van goedkeuring. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld met betrekking tot de inhoud, vorm en geldigheidsduur van certificaten en merken van goedkeuring. Ten aanzien van attractietoestellen geldt dat na afronding van de eerste keuring, een uniek nummer aangebracht wordt op (een essentieel onderdeel van) het toestel. Bij ministeriële regeling kan tevens worden bepaald welke speeltoestellen van een uniek nummer worden voorzien. Daarnaast moeten attractietoestellen periodiek opnieuw gekeurd worden door een aangewezen instelling. Bij deze periodieke keuring wordt bij een positief resultaat een merk van goedkeuring aangebracht op het toestel en een certificaat van goedkeuring met relevante opmerkingen opgemaakt en uitgereikt aan de houder van het toestel. Voor bepaalde speeltoestellen gaat eveneens een periodieke keuring gelden. Dit zal bij ministeriële regeling nader uitgewerkt worden.

De aangewezen instelling kan verschillende soorten keuringen uitvoeren. Een typekeuring betreft een eerste keuring (ook wel nieuwbouwkeuring genoemd) van een het typekenmerkend monster van een in serie geproduceerd toestel. Wanneer het typekenmerkende monster is goedgekeurd wordt door de aangewezen instelling een certificaat van goedkeuring en een merk van goedkeuring afgegeven. De fabrikant of importeur brengt vervolgens zelf het merk van goedkeuring aan op de toestellen. Daarnaast voert de aangewezen instelling zogenoemde stukskeuringen uit. Dit betreft een eerste keuring van een toestel waarvan er maar één wordt gemaakt. In dit geval geeft de aangewezen instelling ook een certificaat van goedkeuring af en een merk van goedkeuring. In tegenstelling tot de typekeuring, waarbij de fabrikant of importeur het merk van goedkeuring mag aanbrengen, wordt in dit geval het toestel door de aangewezen instelling voorzien van een merk van goedkeuring. De opvolgende keuringen na de eerste keuring, zijn de zogenoemde periodieke keuringen die in de gebruiksfase worden uitgevoerd. Dit betreft een verificatie of een toestel (dat reeds in gebruik is) bij voortdurend voldoet aan de veiligheidseisen.

Het voorstel op hoofdlijnen

Dit besluit heeft het verhogen van de veiligheid van attractie- en speeltoestellen en het beperken van de risico's rondom die toestellen tot doel. Ten opzichte van het WAS is dit besluit op diverse vlakken gewijzigd. Zo wordt de verhuurder, zoals gedefinieerd in artikel 1 van het WAS 2021, primair verantwoordelijk voor het onder meer veilig installeren van bepaalde attractie- of speeltoestellen. Ook is gebruikstoezicht ten aanzien van attractietoestellen en niet permanent geïnstalleerde speeltoestellen verplicht gesteld. Verder dient de huurder of de beheerder in ieder geval de NVWA op basis van artikel 24 onverwijld in kennis te stellen van elk ernstig ongeval dat plaatsvindt met een attractie- of speeltoestel. Daarnaast zijn grondslagen gecreëerd om bij ministeriële regeling nadere regels te kunnen stellen over onder meer veiligheidsinstructies op attractie- of speeltoestellen en over het leveren van valdempend materiaal. Om de identificatie van speeltoestellen te verbeteren is met dit besluit bovendien geregeld dat bij ministeriële regeling kan worden bepaald welke speeltoestellen voorzien moeten worden van een uniek nummer door de aangewezen instelling. Met dit besluit wordt voorts een verplichting geregeld tot registratie van de unieke nummers voor attractie- en

speeltoestellen. Voorts wordt geregeld dat de aangewezen instelling voor een attractie- of speeltoestel, zolang dat toestel in omloop is, bepaalde dossierstukken bewaart en overdraagt aan de NVWA zodra de taken waarvoor de instelling is aangewezen, worden beëindigd. Daarmee wordt gewaarborgd dat het dossier van een attractie- of speeltoestel compleet blijft zolang dat toestel in omloop is en te allen tijde beschikbaar is voor de NVWA. Een mogelijkheid tot schorsing van de aanwijzing van een aangewezen instelling wordt met dit besluit tevens expliciet geregeld.

In diverse artikelen van het WAS 2021 zijn normadressaten opgenomen. Het gaat hierbij om de verschillende partijen en actoren, die verplichtingen op grond van het WAS 2021 hebben. Vanwege het ontbreken van (duidelijke) normadressaten in het WAS, bestond in de praktijk teveel onduidelijkheid over de vraag op wie, welke verplichtingen rusten. Om die onduidelijkheden weg te nemen en ter bevordering van de rechtszekerheid, zijn normadressaten uitgebreider opgenomen in diverse artikelen van het WAS 2021. Deze normadressaten zijn gedefinieerd in artikel 1 van het WAS 2021. Dit besluit is ten opzichte van het WAS tot slot in juridisch-technische zin geactualiseerd en verbeterd. De voorschriften van dit besluit worden in de artikelsgewijze toelichting nader toegelicht.

Vrij verkeer van goederen en diensten

Uit artikel 34 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) volgt dat kwantitatieve invoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking tussen de lidstaten verboden zijn. Alle handelsvoorschriften die de handel binnen de Unie al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel kunnen belemmeren, zijn op grond van vaste jurisprudentie van het Hof van Justitie verboden.⁴ Overeenkomstig artikel 36 VWEU en vaste jurisprudentie van het Hof van Justitie kunnen beperkingen van het vrij verkeer van goederen gerechtvaardigd zijn uit hoofde van bescherming van de gezondheid en het leven van personen, mits de nationale maatregelen geschikt zijn om het nagestreefde doel te verwezenlijken en niet verder gaan dan noodzakelijk zijn om dat doel te bereiken. Het is aan de lidstaten om binnen de door het VWEU gestelde grenzen te beslissen over de mate waarin zij de bescherming van de gezondheid en het leven van personen willen waarborgen.⁵ Voorts bepaalt artikel 56 VWEU dat beperkingen die aan dienstverleners worden opgelegd in beginsel verboden zijn. In artikel 16 van de Dienstenrichtlijn is bepaald dat het vrij verkeer van diensten niet mag worden beperkt als de eis discriminerend is en niet voldaan wordt aan de eisen van noodzakelijkheid en evenredigheid.⁶

Onderhavig besluit is naar het oordeel van de regering, voor zover het al handelsbelemmerend zou zijn, gerechtvaardigd met het oog op de bescherming van de volksgezondheid en het leven van personen. Het doel van dit besluit is het borgen van een hoog veiligheidsniveau ten aanzien van attractie- en speeltoestellen en het terugdringen van het aantal (ernstige) ongevallen met die toestellen. De voorschriften uit dit besluit, zoals die met betrekking tot de vereiste keuring van attractie- en speeltoestellen, certificaten en merken van goedkeuring en het gebruikstoezicht, dragen bij aan het verwezenlijken van dit doel. Daarmee worden de risico's op (ernstige) ongevallen met attractie- en speeltoestellen immers verkleind. Dit besluit heeft gevolgen voor

⁴ HvJ EU 27 april 2017, C-672/15, ECLI:EU:C:2017:310, r.o. 18 (*Noria Distribution SARL*).

⁵ HvJ EU 3 juli 2019, C-387/18, ECLI:EU:C:2019:556, r.o. 29 (*Delfarma*).

⁶ Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (PbEU 2006, L 36).

aangewezen instellingen en veldpartijen; de regering is echter van mening dat die gevolgen in verhouding staan tot de verwachte positieve effecten voor de openbare veiligheid, de volksgezondheid en het leven van personen. De eisen uit dit besluit zijn voorts niet discriminerend, omdat de werking ervan niet verschilt ten aanzien van ondernemers van buiten Nederland met die ten aanzien van Nederlandse ondernemers. De eisen uit dit besluit zijn bovendien evenredig. Ten eerste omdat het nagestreefde doel kan worden bereikt; namelijk het verhogen van het veiligheidsniveau van attractie- en speeltoestellen. Ten tweede, omdat deze eisen niet verder gaan dan nodig om het gestelde doel te bereiken. Zo wordt het niet evenredig geacht om tijdelijke dienstverleners te verplichten om hun attractie- of speeltoestellen te voorzien van een Nederlandstalige gebruiksaanwijzing. Indien de medewerkers van tijdelijke dienstverleners door middel van anderstalige instructies een attractie- of speeltoestel veilig kunnen installeren of gebruiken, omdat zij niet de Nederlandse taal machtig zijn, komt het veiligheidsniveau niet in gevaar door het feit dat geen Nederlandse gebruiksaanwijzing aanwezig is.

2. Gevolgen voor regeldruk

Aangewezen instellingen

In artikel 7, derde lid, is geregeld dat bij ministeriële regeling bepaald kan worden welke speeltoestellen van een uniek nummer worden voorzien. Bij ministeriële regeling zullen in ieder geval opblaasbare speeltoestellen worden aangewezen. Het vierde lid regelt dat de aangewezen instelling het nummer registreert. Voor de aangewezen instelling betekent dit dat deze vooraf unieke nummers bestelt bij de NVWA en deze nummers op voorraad houdt. De nalevingskosten hiervoor zijn nihil. Registratie van de unieke nummers voor speeltoestellen wordt bij ministeriële regeling nader uitgewerkt. Alleen nieuwe speeltoestellen hoeven vanaf de datum van inwerkingtreding van dit besluit op 1 juli 2021 te worden geregistreerd. Er zal dus een geleidelijke toename van het aantal registraties zijn. De kosten voor registratie zullen worden doorberekend aan de aanvrager. Uitgaande van 30 minuten werk à een uurtarief van 70 euro, zal de registratie ongeveer 35 euro kosten. Er is geen beeld bekend van het aantal speeltoestellen dat moet worden geregistreerd. Bij ministeriële regeling zal worden bepaald dat wordt begonnen met de registratie van opblaasbare speeltoestellen. Later kunnen andere categorieën speeltoestellen hieraan worden toegevoegd.

De eisen die worden gesteld in het nieuwe artikel 29 aan de aangewezen instellingen (bewaarplicht) zullen naar verwachting geringe nalevingskosten veroorzaken.

Veldpartijen (fabrikanten, importeurs, verhuurders, beheerders en huurders)

Onderhavig besluit treedt in werking met ingang van 1 juli 2021. Dit valt midden in het verhuur seizoen, dat loopt van half april tot eind september. Met name verhuurders in de evenementenbranche zouden dan vanaf 1 juli 2021 extra personeel moeten aantrekken om de nieuwe regels te implementeren. Om die extra kosten te vermijden wordt communicatie over de nieuwe regelgeving richting de branchepartijen in het najaar van 2020 gestart. Zodoende kunnen in de (rustiger) wintermaanden voorbereidingen worden getroffen op de aanstaande wijzigingen. Op die manier kan dit besluit op 1 juli 2021 in werking treden, zonder dat daar naar verwachting, omwille van het tijdstip van inwerkingtreding, nog extra kosten bovenop komen.

Artikel 19, eerste lid, van dit besluit regelt dat de verhuurder er zorg voor draagt dat een niet permanent geïnstalleerd attractie- of speeltoestel zodanig is geïnstalleerd,

gemonteerd, wordt beproefd, gedemonteerd, geïnspecteerd, onderhouden en van opschriften is voorzien, dat het gebruik geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid van personen oplevert. De verhuurder wordt hierop aanspreekbaar. In de ministeriële regeling zal invulling worden gegeven aan de minimale eisen waaraan een verhuurder moet voldoen. De regeldrukgevolgen hiervan zullen in dat kader in kaart worden gebracht. Artikel 24 regelt dat de huurder dan wel de beheerder, de NVWA en, indien van toepassing, de verhuurder onverwijld in kennis stelt van elk ernstig ongeval dat plaatsvindt met een toestel. In de praktijk worden ongevallen nu ook al door verzekeraars met de verhuurders afgehandeld. Nieuw is dat de informatie van de verhuurders wordt gebundeld en geanalyseerd. Het ligt niet voor de hand dat elke verhuurder dat zelf gaat doen, waarmee de administratieve lasten voor de verhuurder nihil zijn. De ATR kan zich vinden in de analyse en conclusie ten aanzien van de gevolgen voor de regeldruk.

3. Internetconsultatie en Regulier Overleg Warenwet

Het ontwerp van een wijziging van het WAS⁷ is van 17 augustus 2020 tot en met 14 september 2020 voorgelegd aan de deelnemers van het Regulier Overleg Warenwet (ROW)⁸. Daarnaast is in diezelfde periode aan een ieder via <https://www.internetconsultatie.nl/warenwetbesluitattractieenspeeltoestellen> de mogelijkheid geboden te reageren op het ontwerp van de wijziging van het WAS en de bijbehorende nota van toelichting, waarbij de volgende vraag is gesteld: "indien u uitvoeringsproblemen voorziet ten aanzien van dit besluit, wilt u hierbij dan een korte toelichting geven?"

Er zijn in totaal 12 reacties binnengekomen afkomstig van aangewezen instellingen, het bedrijfsleven en particulieren. De reacties hebben geleid tot enkele aanpassingen van het besluit en de nota van toelichting. De belangrijkste reacties en aanpassingen naar aanleiding hiervan, worden hierna toegelicht. Er zijn diverse opmerkingen gemaakt ten aanzien van de normadressaten zoals gedefinieerd in artikel 1 van dit besluit. De toelichting is in reactie hierop ter verduidelijking aangevuld. Daarnaast zijn er opmerkingen gemaakt met betrekking tot het voorzien van speeltoestellen van een uniek nummer alsmede de verplichting om dergelijke nummers te registreren. Artikel 8, derde lid, van dit besluit bevat een grondslag om bij ministeriële regeling speeltoestellen aan te wijzen die van een uniek nummer moeten worden voorzien. Dergelijke nummers dienen op grond van het vierde lid geregistreerd te worden op een bij ministeriële regeling te bepalen wijzen. Het voorzien van speeltoestellen van een uniek nummer zal derhalve bij ministeriële regeling nader uitgewerkt worden. Verder hebben enkele reacties geleid tot verduidelijking van artikel 9, eerste en tweede lid, (kleine) aanpassingen in artikel 15, en aanvullingen ter verduidelijking in de toelichting bij laatstgenoemd artikel. Daarnaast hebben enkele respondenten zich uitgesproken tegen de aan de verhuurder opgelegde verplichting om niet permanent geïnstalleerde speeltoestellen of attractietoestellen van een eenvoudig ontwerp te installeren, monteren, demonteren, beproeven en van opschriften te voorzien, als bedoeld in artikel 19, eerste lid. Dit artikellid is echter

⁷ Gezien het grote aantal wijzigingen in het WAS, is na de consultatieronde gekozen voor het verder in procedure brengen van een nieuw vast te stellen ontwerpbesluit, het WAS 2021 en intrekking van het WAS.

⁸ Aan het ROW nemen vertegenwoordigers deel van ondernemers (industrie en handel), van consumenten, van ministeries (met name van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) en van de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit.

noodzakelijk om de veiligheid van voornoemde toestellen beter te borgen; dit wordt in de artikelsgewijze toelichting bij artikel 19 nader toegelicht. De reacties hieromtrent vormden echter wel aanleiding om de invulling van dit artikellid te wijzigen. De verhuurder dan wel beheerder wordt weliswaar verantwoordelijk voor het juist plaatsen van het toestel, maar het toestel hoeft niet per se door de verhuurder te worden geïnstalleerd. Er zijn andere manieren om aan dit voorschrift te kunnen voldoen; dit kan op grond van artikel 19, vijfde lid, bij regeling nader uitgewerkt worden. Enkele reacties hebben voorts betrekking op het begrip "ernstig ongeval", bedoeld in artikel 24 van dit besluit. De toelichting op dit punt is naar aanleiding van die reacties verduidelijkt. Verder is naar aanleiding van de reacties, in de toelichting bij artikel 29, de in dat artikel genoemde bewaartermijn voor de aangewezen instelling, nader toegelicht.

4. Handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid

Het ontwerp van een wijziging van het WAS⁹ is door de NVWA beoordeeld op de handhaafbaarheid, uitvoerbaarheid en fraudebestendigheid. De NVWA acht het ontwerpbesluit handhaafbaar en uitvoerbaar.

De NVWA heeft enkele suggesties met betrekking tot de in artikel 1 gedefinieerde normadressaten. Zo is allereerst opgemerkt dat de distributeur als normadressaat ontbreekt. In reactie hierop is deze normadressaat toegevoegd aan het conceptbesluit en gedefinieerd in artikel 1, onderdeel m. De voorschriften uit artikel 18 zijn, naast de importeur, van toepassing op de distributeur. Daarnaast is opgemerkt dat de normadressaat in de gebruiksfase (voorheen in het WAS: "degene die een attractie- of speeltoestel voorhanden heeft" en thans in het WAS 2021: "de beheerder") te beperkt gedefinieerd is, waardoor bepaalde partijen die toestellen beschikbaar stellen voor het publiek niet onder het WAS 2021 zouden vallen. Naar aanleiding hiervan is de definitie van deze normadressaat aangepast. Voorts is opgemerkt dat er onduidelijkheid heerst over de reikwijdte van de definitie van importeur. Ter verduidelijking is de toelichting op dit punt aangevuld. De opmerkingen met betrekking tot de definitie van verhuurder hebben verder geleid tot aanpassing van die definitie en de toelichting daarbij. De NVWA heeft met betrekking tot de normadressaten tot slot opgemerkt dat in meerdere artikelen verschillende normadressaten worden genoemd tot wie zich dezelfde verplichtingen richten, waardoor niet duidelijk is wie de overtreding begaat en tegen wie handhavend kan worden opgetreden. Naar aanleiding hiervan zijn diverse artikelen aangepast, zodat duidelijk is op wie de voorschriften uit die artikelen van toepassing zijn.

Verder worden de opmerkingen van de NVWA met betrekking tot het voorzien van een toestel van een uniek nummer, bedoeld in artikel 7, ondervangen door de grondslag in artikel 7, vijfde lid. Uit dit artikellid volgt dat fabrikanten of importeurs onder voorwaarden bevoegd verklaard kunnen worden tot het voorzien van een attractie- of speeltoestel dat overeenkomstig het goedgekeurde, het type kenmerkende monster is vervaardigd, van een uniek nummer.

Artikel 10 is voorts aangepast met inachtneming van de opmerkingen van de NVWA ten aanzien van dit artikel. Het zevende lid behoeft geen aanpassing. Dit artikellid bevat enkel een noodzakelijke grondslag om bij ministeriële regeling regels te kunnen stellen.

Ten aanzien van artikel 8, vierde lid, merkt de NVWA op dat het voor partijen in de gebruiksfase vaak niet of nauwelijks te achterhalen is wanneer de laatste

⁹ Gezien het grote aantal wijzigingen in het WAS, is na de consultatieronde gekozen voor het verder in procedure brengen van een nieuw vast te stellen ontwerpbesluit, het WAS 2021 en intrekking van het WAS.

verhandelingsdatum is van een bepaald toestel. Om die reden is dit artikellid aangepast en is een nieuw criterium geïntroduceerd.

In verband met de opmerkingen van de NVWA in het kader van de uitvoerbaarheid van artikel 15, is aan dat artikel een lid toegevoegd op grond waarvan bij ministeriële regeling nadere regels gesteld kunnen worden met betrekking tot het certificaat van goedkeuring ten aanzien van attractie- of speeltoestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, het type kenmerkende monster zijn vervaardigd.

Ten aanzien van artikel 19, eerste lid, constateert de NVWA dat dit artikellid enkel ziet op verhuurders van niet permanent geïnstalleerde speeltoestellen of attractietoestellen van een eenvoudig ontwerp. Deze constatering is juist. Artikel 19, tweede lid, is van toepassing op de beheerder van overige attractie- en speeltoestellen.

Voorts zijn de aanbevelingen met betrekking tot de keuringsrapportage overgenomen. In artikel 8 en artikel 29 is opgenomen dat de keuringsrapportages bewaard moeten worden. Het gaat om alle beschikbare keuringsrapportages. Dit is in de toelichting verduidelijkt. Verder is aan artikel 8 een nieuw vijfde lid toegevoegd op grond waarvan bij ministeriële regeling regels gesteld kunnen worden aan de (inhoud van de) keuringsrapportages.

5. Voorhang

In overeenstemming met artikel 32b, tweede lid, van de Warenwet, is een ontwerp van deze algemene maatregel van bestuur op **(datum)** aan beide kamers der Staten-Generaal gezonden (Kamerstukken **PM**).

6. Notificatie

Het ontwerp van dit besluit is op **[PM]** gemeld aan de Europese Commissie ter voldoening aan artikel 5, eerste lid, van Richtlijn (EU) 2015/1535.¹⁰ De notificatie bij de Europese Commissie is noodzakelijk, aangezien van dit besluit mogelijk technische voorschriften bevat in de zin van richtlijn (EU) 2015/1535. Naar aanleiding van de notificatie **[PM]**

7. Artikelsgewijs

Artikel 1

Dit artikel betreft de definitiebepaling. In de onderdelen a en c worden zowel attractie- als speeltoestellen omschreven als een inrichting bestemd voor vermaak of ontspanning. Attractietoestellen en speeltoestellen worden van elkaar onderscheiden, op grond van de energiebron die wordt gebruikt.

Bij attractietoestellen dient altijd sprake te zijn van voortbeweging en aandrijving door een niet-menselijke energiebron. Attractietoestellen waarbij geen sprake is van een aangedreven voortbeweging bij het primaire functioneren, zoals circustenten, doolhoven, theaters en dergelijke, vallen niet onder dit besluit. De omschrijving "al dan niet permanent geïnstalleerd" geeft aan dat attractietoestellen op zowel kermissen als in attractieparken onder dit besluit vallen. Kabelbanen en andere transportmiddelen die in een attractiepark kunnen worden toegepast, zijn alleen te beschouwen als attractietoestel indien het accent ligt op "vermaak en ontspanning". Indien het voornamelijk gaat om het transport van het publiek naar of van een parkeerplaats of de ingang, is dit niet het geval. Op grond van de snelheid die een passagier kan ontwikkelen en de hoogte die hij kan

¹⁰ Richtlijn (EU) 2015/1535 van het Europees Parlement en de Raad van 9 september 2015 betreffende een informatieprocedure op het gebied van technische voorschriften en regels betreffende de diensten van de informatiemaatschappij (codificatie) (PbEU 2015, L 241).

bereiken met behulp van een attractietoestel, kan dit toestel worden aangemerkt als een attractietoestel van een eenvoudig ontwerp als bedoeld in onderdeel b van dit besluit.

Bij speeltoestellen hoeft er geen sprake te zijn van voortbeweging, speeltoestellen kunnen ook statisch van aard zijn (klimtoestellen, glijbanen, e.d.). Kinderen gebruiken in het spel met speeltoestellen lichaamskracht of zwaartekracht. Bepaalde typen speeltoestellen zijn ook bestemd voor een ouder publiek (bijvoorbeeld skateboard banen). Ook het bungy-jumpen valt als speeltoestel dat met name door volwassenen gebruikt wordt, onder dit besluit.

Gelet op artikel 1, tweede lid, van de Warenwet is de strekking van dit besluit beperkt tot attractie- en speeltoestellen die niet gebruikt worden in de sfeer van de particuliere huishouding. Dit besluit ziet aldus op attractie- en speeltoestellen die zich op een publiek terrein (ofwel: openbaar toegankelijke locatie) bevinden. Voor de duidelijkheid zij opgemerkt dat een inrichting die, bijvoorbeeld bij fabricage of qua ontwerp, initieel niet is bedoeld als speeltoestel alsnog een speeltoestel kan worden in de zin van dit besluit. De ligging van de inrichting kan daarbij een rol spelen. Een stel opgestapelde boomstammen gelegen op een bouwterrein ten behoeve van constructiewerkzaamheden bijvoorbeeld is evident geen speeltoestel in het kader van dit besluit. Dit is anders zodra diezelfde boomstammen geplaatst worden in een speeltuin met allerlei andere speeltoestellen, met als doel om kinderen erop te laten spelen. De opgestapelde boomstammen zijn in dat geval wél een speeltoestel onder het WAS 2021, aangezien de boomstammen in dat geval bestemd zijn voor vermaak of ontspanning als bedoeld in artikel 1, onderdeel c, van dit besluit.

Artikel 1, onderdeel d, van dit besluit definieert de aangewezen instelling. Deze aangewezen instellingen zullen op verzoek worden aangewezen, indien zij voldoen aan een aantal voorwaarden. De voorwaarden om voor aanwijzing in aanmerking te komen zijn vervat in artikel 25 van dit besluit.

In de onderdelen g tot en met m zijn normadressaten, die in diverse artikelen van dit besluit zijn opgenomen, gedefinieerd. Met deze definities is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij Europese productregelgeving, zoals Richtlijn 2009/48/EG¹¹ en Richtlijn 2014/34/EU.¹² De normadressaten die zich in de *verhandelingsfase* begeven zijn de fabrikant, diens gemachtigde, de importeur, de verhuurder en de distributeur. Deze normadressaten hebben een attractie- of speeltoestel voorhanden om af te leveren. In onderdeel g wordt de fabrikant gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een attractie- of speeltoestel vervaardigt of laat ontwerpen of vervaardigen, dat onder zijn naam of merk in Nederland wordt verhandeld. Dat toestel kan in Nederland ook door een ander dan de fabrikant worden verhandeld. De gemachtigde is gedefinieerd in onderdeel h als een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon of rechtspersoon die schriftelijk door een fabrikant is gemachtigd om namens hem specifieke taken te vervullen. Deze specifieke taken vloeien voort uit artikel R3, tweede lid, van Besluit 768/2008 (dit besluit is gedefinieerd in onderdeel n).¹³ Dit besluit bevat verder diverse verplichtingen voor de importeur en de verhuurder van attractie- of speeltoestellen. De importeur is in onderdeel i gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een attractie- of speeltoestel afkomstig uit een derde land of een andere lidstaat van de Europese Unie voor de eerste keer in Nederland verhandelt. De definitie van

¹¹ Richtlijn 2009/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2009 betreffende de veiligheid van speelgoed (PbEU 2009, L 170).

¹² Richtlijn 2014/34/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 februari 2014 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen van de lidstaten inzake apparaten en beveiligingssysteem bedoeld voor gebruik op plaatsen waar ontploffingsgevaar kan heersen (herschikking) (PbEU 2014, L 96).

¹³ Besluit nr. 768/2008/EG van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 betreffende een gemeenschappelijk kader voor het verhandelen van producten en tot intrekking van Besluit 93/465/EEG van de Raad (PbEU 2008, L 218).

“verhandelen” volgt uit artikel 1, eerste lid, onderdeel e, van de Warenwet. Onder verhandelen moet op grond hiervan worden verstaan: het te koop aanbieden, uitstallen, tentoonstellen, verkopen, afleveren of voorhanden of in voorraad hebben van een waar. Gelet op artikel 1, derde lid, van de Warenwet is van “voorhanden of in voorraad hebben” sprake in geval het technisch voortbrengsel (lees: het attractie- of speeltoestel) voor aflevering dan wel gebruik bestemd is. Ten aanzien van één type toestel kunnen er meerdere importeurs zijn die een exemplaar van dat toestel voor het eerst verhandelen. Verder is de verhuurder in onderdeel l gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die, ongeacht of dit tegen betaling dan wel om niet geschiedt, attractie- of speeltoestellen, bestemd voor particuliere doeleinden, in Nederland verhuurt. Het gaat hier om het verhuren van attractie- of speeltoestellen ongeacht of dit tegen betaling dan wel om niet geschiedt, zodat ook het uitlenen, leasen of het gratis ter beschikking stellen van attractie- of speeltoestellen hieronder valt. De verhuurder die attractie- of speeltoestellen verhuurt die bestemd zijn voor bedrijfsmatige doeleinden, valt hier niet onder. Hiervan is sprake indien met het gehuurde toestel een bedrijfsmatige activiteit van een onderneming wordt uitgevoerd, denk aan het exploiteren van een attractietoestel op een kermis. Het is noodzakelijk om de definitie van verhuurder te beperken tot de verhuur voor particuliere doeleinden. Aan dit type verhuurder wordt immers door dit besluit bepaalde specifieke verplichtingen toegekend. Tot slot is in onderdeel m de distributeur gedefinieerd. Dit betreft een natuurlijke persoon of rechtspersoon in de toeleveringsketen van attractie- of speeltoestellen, verschillend van de fabrikant, diens gemachtigde of de importeur, die een attractie- of speeltoestel in Nederland verhandelt.

Er zijn bovendien normadressaten, waarop bepaalde artikelen uit dit besluit van toepassing zijn, die zich in de zogenoemde *gebruiksfase* begeven. Dit zijn de beheerder en de huurder. De gebruiksfase is de fase waarin het toestel daadwerkelijk wordt gebruikt. Het gebruik kan diverse vormen aannemen. Het toestel kan bijvoorbeeld in een opslag liggen, klaar om te worden verhuurd. Maar ook opgesteld staan, gereed om op te spelen. Beiden situaties vallen onder de gebruiksfase.

In onderdeel j is de beheerder gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die in de gebruiksfase over een attractie- of speeltoestel beschikt, anders dan de huurder. In de praktijk zijn dit bijvoorbeeld de exploitant of eigenaar van een attractie- of speeltoestel. De (particuliere) huurder, bedoeld in onderdeel k, valt hier niet onder. De huurder is in onderdeel k gedefinieerd als een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een attractie- of speeltoestel huurt voor particuliere doeleinden. Het huren van attractie- of speeltoestellen voor bedrijfsmatige doeleinden valt hier dus niet onder. Van het huren van attractie- of speeltoestellen voor bedrijfsmatige doeleinden is sprake, indien met het gehuurde toestel een bedrijfsmatige activiteit van de onderneming wordt uitgevoerd. Bijvoorbeeld wanneer een verhuurbedrijf van attractie- of speeltoestellen zelf toestellen huurt van een vakbroeder om aan de vraag van een klant (huurder) te kunnen voldoen. Het huren van een attractie- of speeltoestel in het kader van de viering van een jubileum of een sportdag door een bedrijf, is daarentegen geen bedrijfsmatige activiteit in het kader van dit besluit.

Het is ten slotte van belang om te benadrukken dat één natuurlijke persoon of rechtspersoon verschillende rollen kan hebben. Zodra bijvoorbeeld een importeur zich niet langer in de verhandelingsfase bevindt en over een toestel beschikt in de gebruiksfase, bedoeld in artikel 1, onderdeel j, dan gaan de verplichtingen uit dit besluit gelden die van toepassing zijn op de normadressaat genoemd in dat onderdeel. Met andere woorden: diegene is in dat geval niet langer importeur, maar beheerder als bedoeld in artikel 1, onderdeel j, van dit besluit. Ten aanzien van de huurder of verhuurder die attractie- of

speeltoestellen huurt of verhuurt die bestemd zijn voor bedrijfsmatige doeleinden, geldt dat hij beheerder wordt zodra hij zelf beschikt over attractie- of speeltoestellen in de gebruiksfase bijvoorbeeld om te exploiteren. Indien diezelfde verhuurder een attractie- of speeltoestel verhuurt aan een partij die dat toestel voornemens is te exploiteren, dan wordt die partij de beheerder van dat toestel.

Artikelen 1, onderdeel o, en 3

Een aantal categorieën attractie- en speeltoestellen zijn in artikel 3 van dit besluit uitgezonderd. Toestellen die uitsluitend bestemd zijn om buiten Nederlands grondgebied te worden gebruikt (onderdeel a), hoeven niet te voldoen aan dit besluit. Hieronder vallen niet de rondreizende kermistoestellen die zo nu en dan Nederland aandoen. Kleine door elektrische energie aangedreven attractietoestellen bestemd voor de voortbeweging van maximaal 3 kinderen, waarvan de basis tijdens de aandrijving niet van plaats verandert, zoals men die bijvoorbeeld in winkelcentra en op braderieën tegen kan komen, zijn tevens van dit besluit uitgezonderd (onderdeel b). Deze zogenaamde "kiddy rides" komen weliswaar in beweging, maar blijven op dezelfde plaats staan (stationair). Ze kunnen zich niet vrij door de ruimte bewegen. Ze blijven staan op de plek waar ze zijn neergezet. Op grond van het Warenwetbesluit elektrisch materiaal is de veiligheid van deze toestellen afdoende geregeld. Dit in tegenstelling tot zogenaamde "Mini cars", zoals bijvoorbeeld kleine autootjes die zich vrij rond kunnen bewegen over een baan. De bestuurder bepaalt de route die wordt afgelegd over de baan. "Mini cars" vallen wel onder dit besluit. Daarnaast zijn de zogenaamde bouwspeelplaatsen, waar kinderen onder toezicht zelf constructies bouwen en daarmee spelen eveneens van dit besluit uitgezonderd (onderdeel c).

Met onderdeel d is bewerkstelligd dat dit besluit niet van toepassing is op sporttoestellen. Hiermee wordt het onderscheid tussen sporttoestellen en speeltoestellen vastgelegd. Sporttoestellen onderscheiden zich van speeltoestellen doordat er sprake is van het verbeteren van techniek, conditie en/of toepassing voor wedstrijddoeleinden. Dit in tegenstelling tot 'vermaak en ontspanning' bij speeltoestellen. Het is wenselijk en noodzakelijk om sporttoestellen expliciet van het WAS 2021 uit te zonderen. Voor sporttoestellen zijn immers minder eisen nodig, omdat er minder risico's bestaan bij het gebruik van dergelijke toestellen door (getrainde) gebruikers. Het is bovendien niet wenselijk om sporters onevenredig te hinderen in het beoefenen van een sport door de regels van dit besluit. De voorschriften uit de Warenwet met betrekking tot (de veiligheid van) waren, niet zijnde eet- en drinkwaren, zijn overigens onverminderd van toepassing op sporttoestellen.

In artikel 1, onderdeel o, is de definitie van sporttoestel vervat. De voorwaarden onder 1 tot en met 4 zijn alternatief van aard; dat wil zeggen dat reeds sprake is van een sporttoestel indien aan één van die voorwaarden is voldaan. Uit onderdeel o, onder 1° volgt allereerst dat een sporttoestel een inrichting is waarbij al dan niet van zwaartekracht of van fysieke kracht van de mens gebruik wordt gemaakt, en waarbij een gekwalificeerde trainer aanwezig is bij het gebruik ervan. Van een gekwalificeerde trainer is sprake, indien diegene een kwalificatie (certificaat of diploma) bezit die aansluit bij de Kwalificatiestructuur Sport (hierna: KSS). Het KSS is gemaakt door de Academie voor Sportkader in samenwerking met de Nederlandse sportorganisatie NOC*NSF. Uit onderdeel o, onder 2° en 3° volgt voorts dat een sporttoestel een voornoemde inrichting is waarbij de gebruiker wordt getraind in het correct gebruiken ervan of die gebruikt wordt bij een vereniging aangesloten bij een sportbond. Ten aanzien van onderdeel o, onder 3°, is het volgende van belang. Dit onderdeel heeft betrekking op toestellen die in het kader van de uitoefening van een sport gebruikt worden bij een vereniging aangesloten bij een sportbond. Speeltoestellen gelegen in een speeltuin op het terrein van een sportvereniging of speeltoestellen die op het terrein van een sportvereniging worden

gebruikt ten behoeve van een viering bijvoorbeeld, vallen derhalve niet onder onderdeel o, onder 3°, en zijn geen sporttoestellen als bedoeld in dit besluit. Een sportbond in voornoemde zin is bovendien een organisatie aangesloten bij NOC*NSF. Tot slot is een sporttoestel op grond van onderdeel o, onder 4°, een voornoemde inrichting die bij ministeriële regeling als zodanig is aangewezen. Dit betreft een restcategorie.

Uit artikel 3, onderdeel e, van dit besluit volgt dat dit besluit eveneens niet van toepassing is op speelgoed als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel b, van het Warenwetbesluit speelgoed 2011. Speelgoed is op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel b, van het Warenwetbesluit speelgoed 2011, hetgeen richtlijn 2009/48/EG¹⁴ (hierna: speelgoedrichtlijn) daaronder verstaat. Een speeltoestel als bedoeld in artikel 3, eenentwintigste lid, van de speelgoedrichtlijn (een zogenoemde "activity toy") dat in de publieke ruimte wordt geplaatst om te gebruiken, valt echter wel onder de reikwijdte van dit besluit. In dat geval is immers sprake van een speeltoestel als bedoeld in artikel 1, onderdeel c, WAS 2021. Een dergelijk speeltoestel valt daarentegen niet onder de reikwijdte van dit besluit indien het gebruikt wordt in de particuliere huishouding. Uit artikel 1, tweede lid, van de Warenwet volgt immers dat de Warenwet niet van toepassing is ten aanzien van hetgeen geschiedt in de sfeer van de particuliere huishouding. Tot slot is dit besluit, op grond van artikel 3, onderdeel f, niet van toepassing op attractie- en speeltoestellen die bij ministeriële regeling zijn aangewezen. Er zijn immers attractie- of speeltoestellen waarvoor het onwenselijk is dat zij onder de reikwijdte van dit besluit vallen. Voorbeelden hiervan zijn basketbalpalen en tafeltennistafels op buitenspeelpleinen, en huifkarren en waterskibanen bestemd voor vermaak en ontspanning. Dergelijke toestellen kunnen bij regeling worden uitgesloten van dit besluit.

Artikel 2

Ingevolge artikel 1, eerste lid, onderdeel a, van de Warenwet kunnen naast roerende zaken ook onroerende zaken waren zijn als bedoeld in de Warenwet, mits deze onroerende zaken bij algemene maatregel van bestuur als waar zijn aangewezen. Deze bepaling is vooral van belang voor waren die aangemerkt worden als technische voortbrengselen, zoals attractie- en speeltoestellen. Dergelijke waren kunnen, terwijl zij in eerdere fasen van de handelsfase nog roerende zaken zijn, onder omstandigheden in de gebruiksfase maar zelfs in latere stadia van de handelsfase, door hun installatie in een gebouw of duurzame vereniging met de grond, tot onroerende zaak worden. In onderhavig besluit worden niet alleen eisen gesteld aan attractie- en speeltoestellen in de handelsfase maar tevens in de gebruiksfase. In artikel 2 van dit besluit worden derhalve, ten behoeve van de helderheid over de reikwijdte van dit besluit, attractie- en speeltoestellen die onroerend zijn (geworden) bij dit besluit expliciet aangewezen.

Artikel 4 en 33

Met deze artikelen is het vervaardigen, verhandelen, gebruiken of ten aanzien van attractie- of speeltoestellen handelen, anders dan met inachtneming van de bij of krachtens dit besluit gestelde voorschriften aangewezen als verboden, zodat overtreding daarvan bestraft kan worden met een bestuurlijke boete. Hiervoor wordt de bijlage bij het Warenwetbesluit bestuurlijke boeten aangevuld met een nieuwe rubriek.

Met dit artikel is het gebruiken van attractie- of speeltoestellen anders dan met inachtneming van de bij of krachtens dit besluit gestelde voorschriften aangewezen als verboden. Voor de duidelijkheid zij opgemerkt dat dit gericht is tot het gebruik van attractie- of speeltoestellen door de beheerder.

¹⁴ Richtlijn 2009/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 juni 2009 betreffende de veiligheid van speelgoed (PbEU 2011 L 170).

Artikel 5

Dit artikel stelt een algemene veiligheidseis voor attractie- en speeltoestellen. Deze algemene veiligheidseis geldt voor de ontwerp- en vervaardigingsfase en strekt zich uit over de gebruiksfase van het toestel. Het toestel mag geen gevaar voor de veiligheid en de gezondheid van personen opleveren. Onder "personen" wordt verstaan: werknemers en het publiek die gebruik maken van het toestel, en omstanders. Door het ontbreken van beveiligingen kunnen omstanders bijvoorbeeld worden getroffen door uitzwaaiende onderdelen van een toestel.

Behalve de bescherming van de veiligheid wordt ook de bescherming van de gezondheid genoemd. Hierbij kan men denken aan de grote en abrupte versnellingen op het lichaam, die bij sommige attractietoestellen kunnen optreden, zonder dat sprake is van een ongeval. Bij het gebruik van speeltoestellen kan de blootstelling aan chemische stoffen (bijvoorbeeld houtconserveringsmiddelen) en biologische verontreiniging (bijvoorbeeld zandbakken) een rol spelen.

De algemene veiligheidseis wordt in bijlage I van dit besluit nader uitgewerkt op hoofdlijnen. Deze bijlage geeft een lijst met veiligheidsvoorschriften voor het ontwerp en de vervaardiging. De ontwerper en fabrikant dienen mogelijke gevaarvolle gebruikssituaties grondig te analyseren en zijn verplicht de benodigde preventieve voorzieningen te treffen. Hierbij moet worden uitgegaan van een redelijkerwijs te verwachten gebruik door het publiek. Met de omschrijving "redelijkerwijs te verwachten gebruik" wordt een gebruik bedoeld dat verder gaat dan "gebruik volgens de gebruiksaanwijzing". Dit betekent dat bij het ontwerp van een toestel rekening moet worden gehouden met het gedrag van het publiek dat in de praktijk kan worden waargenomen, bijvoorbeeld het spelgedrag van kinderen met speeltoestellen. Het publiek baseert zijn gedrag daarbij op de eigen inschattingen van de risico's. De term "redelijkerwijs" is in de omschrijving opgenomen om aan te duiden dat excessief risicovolle gedragingen hier niet onder vallen.

De bijlage geeft tevens een uitgebreid overzicht van de in acht te nemen gevaarsaspecten, alsmede de bij de vervaardiging in acht te nemen procedures.

De verplichtingen uit artikel 5 van dit besluit gelden voor de fabrikant en importeur. Het eerste lid bevat verplichtingen voor de fabrikant ten aanzien van het veilig ontwerpen en vervaardigen van attractie- en speeltoestellen. Uit het tweede lid volgt dat de fabrikant er zorg voor draagt dat attractie- en speeltoestellen voldoen aan de in bijlage I genoemde voorschriften. Uit het derde lid volgt dat de importeur er zorg voor draagt dat de fabrikant die niet in Nederland is gevestigd, het eerste en tweede lid in acht neemt. Hiermee komt op de importeur een onderzoeksplicht te rusten. Een dergelijke onderzoeksplicht is noodzakelijk, omdat er in de toezichtspraktijk moeilijkheden worden ervaren in de handhaving ten aanzien van fabrikanten die niet in Nederland zijn gevestigd. Met het derde lid komt ook op de importeur een verantwoordelijkheid te rusten in het kader van artikel 5. Daarmee is beter gewaarborgd dat attractie- en speeltoestellen veilig en overeenkomstig de in bijlage I genoemde voorschriften worden ontworpen en vervaardigd.

Artikel 6

Bij de in dit artikel genoemde normen kan gedacht worden aan Nederlandse normalisatienormen en de normalisatienormen die in Europees verband zijn ontwikkeld, de zogenoemde NEN en EN-normen. De definitie van het begrip "norm" in artikel 1, onderdeel e, is zo ruim dat ook documenten met specifieke veiligheidseisen kunnen worden aangewezen, die niet door een normalisatie-instituut zijn uitgegeven.

Indien aangewezen normen zijn toegepast bij het ontwerp en de vervaardiging van een attractie- of speeltoestel, levert dit het vermoeden op dat het toestel overeenstemt met de veiligheidseisen van artikel 5, eerste en tweede lid, van dit besluit. Dit vermoeden van overeenstemming is weerlegbaar door de toezichthouder dan wel kan door de fabrikant op een andere wijze worden aangetoond. De toezichthouder kan altijd tegen een toestel

optreden, indien zij van mening is dat dit toestel niet overeenstemt met de veiligheidsvoorschriften van het besluit, ook al is het vervaardigd met inachtneming van aangewezen normen. Het vervaardigen met inachtneming van aangewezen normen biedt een fabrikant echter een redelijke zekerheid dat zijn producten voldoen aan de eisen van het besluit.

Artikel 7

De verplichtingen uit artikel 7 gelden voor de fabrikant, de importeur en de aangewezen instelling. In artikel 7, eerste lid, is opgenomen dat de fabrikant of importeur er zorg voor draagt dat attractie- en speeltoestellen zijn voorzien van de in de onderdelen a tot en met d opgesomde opschriften of aanduidingen. De gegevens die in of op het toestel moeten zijn aangebracht, zijn bedoeld om registratie van het attractie- of speeltoestel gedurende de technische levensduur van het toestel mogelijk te maken. Uit artikel 7, tweede lid, volgt voorts dat de beheerder er zorg voor draagt dat de fabrikant of, indien van toepassing, de importeur het eerste lid in acht neemt. Daarmee is beter gewaarborgd dat attractie- en speeltoestellen zijn voorzien van de opschriften en aanduidingen, bedoeld in artikel 7, eerste lid, onderdelen a tot en met d.

Op grond van artikel 7, derde lid, wordt een attractietoestel volgens een bij ministeriële regeling te bepalen procedure bij de eerste of eerstvolgende keuring door de aangewezen instelling van een uniek nummer voorzien. Uit dit lid volgt voorts dat bij ministeriële regeling bepaald kan worden welke speeltoestellen van een uniek nummer moeten worden voorzien. Het gaat dus om álle attractietoestellen en bepaalde speeltoestellen, zowel stuksgekeurde toestellen als toestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, het type kenmerkende monster zijn vervaardigd. Het oude artikel 10a, vierde lid, WAS maakt nu onderdeel uit van artikel 7, derde lid, WAS 2021. Het uitgangspunt is dat speeltoestellen niet van een uniek nummer hoeven te worden voorzien, maar dat bij ministeriële regeling kan worden bepaald voor welke speeltoestellen deze verplichting wél geldt. In de ministeriële regeling zal in ieder geval opgenomen worden dat deze verplichting geldt voor opblaasbare speeltoestellen. Daarmee wordt de identificatie van dergelijke speeltoestellen eenvoudiger en fraude verder bemoeilijkt. Bij ministeriële regeling wordt met betrekking tot de procedure opgenomen dat een attractie- of speeltoestel dat is voorzien van een certificaat van goedkeuring, door de aangewezen instelling wordt voorzien van een merk van goedkeuring met een uniek nummer. Het komt in de praktijk voor dat toestellen worden nagemaakt, en dat wordt gefraudeerd met certificaten van goedkeuring. De mogelijkheden om te frauderen met (de certificaten van) speeltoestellen zijn te groot. Dat bemoeilijkt ook het effectief ingrijpen door de toezichthouder, omdat hierdoor overtredingen worden gemaskeerd. Deze toestellen kunnen een gevaar voor de veiligheid of gezondheid van de mens opleveren. Met een uniek nummer op het certificaat is de echtheid van het certificaat van het toestel bij controle eenvoudig vast te stellen en kunnen ongekeurde toestellen sneller van de markt worden gehaald. Dit draagt bij aan het effectief ingrijpen door de toezichthouder, omdat hierdoor overtredingen eenvoudig kunnen worden aangetoond.

Op de aangewezen instelling rust primair de verplichting om attractie- of speeltoestellen te voorzien van unieke nummers. Het unieke nummer wordt door de aangewezen instelling aangevraagd bij de NVWA en vervolgens door die aangewezen instelling toegewezen aan een attractie- of speeltoestel. Voor bepaalde attractie- of speeltoestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, type kenmerkende monster zijn vervaardigd, is het wenselijk dat een fabrikant of importeur het unieke nummer op het attractie- of speeltoestel aanbrengt tijdens het productieproces. In het vijfde lid is daarom een grondslag opgenomen op grond waarvan fabrikanten of importeurs bij ministeriële

regeling te stellen voorwaarden bevoegd kunnen worden verklaard tot het voorzien van dergelijke attractie- of speeltoestellen van een uniek nummer.

Het unieke nummer bestaat voor attractie- of speeltoestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, type kenmerkende monster zijn vervaardigd uit twee delen: het eerste deel is het door de aangewezen instelling bij de NVWA aangevraagde unieke nummer. De fabrikant voegt het tweede deel toe in de vorm van een serie- of volgnummer. De combinatie van die twee elementen maakt het nummer uniek. In samenspraak met de opdrachtgever kan de fabrikant vooraf al bepalen hoe het serie- of volgnummer eruit moet komen te zien. De fabrikant zorgt ervoor dat het unieke nummer op de juiste wijze op het toestel wordt aangebracht.

In artikel 7, vierde lid, is bepaald dat het unieke nummer door de aangewezen instelling wordt geregistreerd op een bij ministeriële regeling te bepalen wijze. Daarmee wordt een verplichting geschapen voor de aangewezen instelling om de unieke nummers te registreren in een registratiesysteem. Dit draagt bij aan de voornoemde inspanningen van de toezichthouder, de NVWA, om effectief in te kunnen grijpen in geval van fraude. In het vijfde lid is een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling bepaalde regels nader uit te werken. Zo is, zoals eerder benoemd, een grondslag opgenomen op grond waarvan fabrikanten of importeurs bevoegd kunnen worden verklaard tot het voorzien van attractie- of speeltoestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, type kenmerkende monster zijn vervaardigd, van een uniek nummer. Daarnaast kunnen fabrikanten of importeurs bij ministeriële regeling te stellen voorwaarden bevoegd worden verklaard tot het registreren van unieke nummers van voornoemde toestellen. Deze registratie zal zich voornamelijk beperken tot het bijhouden van een deugdelijke administratie waaruit blijkt welk toestel aan wie is verkocht. De registratie is van nut voor de NVWA bij de uitvoering van haar taken, maar ook voor de fabrikant, bijvoorbeeld in het geval van een terugroepactie.

Artikel 8

Het voorhanden zijn van een technisch constructiedossier maakt de beoordeling van de deugdelijkheid van het toestel en van de kwaliteit van de daarin toegepaste materialen en beveiligingsvoorzieningen mogelijk met niet-destructieve onderzoeksmethoden. Het technisch constructiedossier dient te voldoen aan de eisen uit bijlage II. Naast de technische gegevens en tekeningen dienen ook een beschrijving van de gevaren van het toestel en de gebruiksaanwijzing deel uit te maken van het technisch constructiedossier. Voor typegekeurde toestellen dient tevens een gedetailleerd fabrikageplan en een beschrijving van het gehanteerde kwaliteitsborgingssysteem te zijn opgenomen, zodat de naar een het type kenmerkend monster vervaardigde toestellen of voor de veiligheid relevante onderdelen hier ook daadwerkelijk mee overeenstemmen. Ten aanzien van bijvoorbeeld het bungy jumpen houden de bepalingen in dat de springprocedure als gebruiksaanwijzing en de kwaliteitsborging van de te produceren bungy's onderdeel zijn van het technisch constructiedossier.

Het technisch constructiedossier dient in ieder geval aanwezig te zijn bij de eerste keuring van een nieuw attractie- of speeltoestel. Hoewel het complete technisch constructiedossier slechts eenmalig wordt beoordeeld (artikel 11), kan het bij een tweede en daaropvolgende keuring als achtergrondinformatie worden gebruikt. De termijn waarbinnen de technische constructiedossiers dienen te worden bewaard is om die reden langer voor attractietoestellen dan voor speeltoestellen, omdat voor speeltoestellen over het algemeen slechts één keuring verplicht is.

De verplichtingen uit dit artikel gelden voor de fabrikant of, indien van toepassing, diens gemachtigde en de importeur. In het oude artikel 7, eerste lid, WAS, was opgenomen dat naast de fabrikant, ook diens gemachtigde een technisch constructiedossier kan opstellen. Dit betreft een omissie. Uit artikel R3 van Besluit 768/2008 volgt immers dat de

gemachtigde niet gerechtigd is om een technisch constructiedossier op te stellen. Dit is hersteld in het huidige artikel 8, eerste lid, WAS 2021. In het tweede lid is – ter bevordering van de handhaving – opgenomen dat de fabrikant of, indien van toepassing, de gemachtigde het technisch constructiedossier, bedoeld in dat artikel, ook ter beschikking houdt van de toezichthouder, de NVWA en de aangewezen instelling. In het vierde lid is bepaald dat het tweede en derde lid van overeenkomstige toepassing zijn op speeltoestellen, met dien verstande dat de bewaartermijn, bedoeld in het tweede lid, beperkt is tot twintig jaar na de laatste productie van het speeltoestel. In het oude artikel 7, tweede lid, WAS, was opgenomen dat de bewaartermijn is beperkt tot tien jaar na de laatste verhandeling. Het is voor de fabrikant echter niet altijd mogelijk te achterhalen wanneer een door hem geproduceerd toestel voor het laatst is verhandeld. De fabrikant weet wel wanneer het laatste toestel van een bepaald type is geproduceerd. Door de bewaartermijn te koppelen aan de laatste productie van het speeltoestel kan de fabrikant eenvoudiger aan het bepaalde voldoen. Verder is in het vijfde lid een grondslag gecreëerd op grond waarvan bij ministeriële regeling eisen gesteld kunnen worden aan de keuringsrapportages, bedoeld in het tweede lid. In de huidige praktijk brengen aangewezen instellingen sterk in inhoud en kwaliteit verschillende keuringsrapportages uit. Een keuringsrapportage zou een overzicht moeten geven van de gedane testen, de bevindingen en het eindoordeel op basis van die bevindingen. Hiermee kan de toezichthouder snel en eenvoudig inzicht krijgen in de gedane keuring en onderzochte aspecten. In de ministeriële regeling kan een uitwerking van hetgeen een keuringsrapportage moet bevatten worden voorgeschreven.

Artikel 9

Attractie- en speeltoestellen worden verplicht gekeurd door aangewezen instellingen. Uit artikel 9, eerste lid volgt dat van in serie geproduceerde speeltoestellen en attractietoestellen van een eenvoudig ontwerp, voor verhandeling in Nederland het type kenmerkend monster wordt gekeurd door een aangewezen instelling. Het gaat hier om verhandelen als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel e, en het derde lid, van de Warenwet. De overige attractie- en speeltoestellen moeten – gelet op het tweede lid – gekeurd worden door een aangewezen instelling voordat deze toestellen in gebruik worden genomen. Voor dergelijke toestellen is het immers niet evenredig om te verlangen dat deze al voor verhandeling worden gekeurd. Dit geldt bijvoorbeeld voor toestellen die alleen ter plaatse gekeurd kunnen worden. Het is van belang om te benadrukken dat vernoemde toestellen niet bij elke verandering van eigenaar telkens opnieuw gekeurd hoeven te worden, zolang het certificaat van goedkeuring nog geldig is. Een attractie- of speeltoestel hoeft pas opnieuw gekeurd te worden zodra het certificaat van goedkeuring niet meer geldig is. Uit het derde lid volgt verder dat bij de eerste keuring van attractietoestellen van een eenvoudig ontwerp en de (eenmalige) keuring van speeltoestellen kan worden volstaan met de keuring van een het type kenmerkend monster. Bij de tweede en daaropvolgende keuringen dient een attractietoestel van een eenvoudig ontwerp altijd individueel te worden gekeurd. Alle andere attractietoestellen dienen zowel bij de eerste keuring als bij alle daaropvolgende keuringen individueel te worden gekeurd.

In het vierde en vijfde lid zijn grondslagen opgenomen op grond waarvan bij ministeriële regeling regels gesteld kunnen worden over het periodiek keuren van alle attractie- en speeltoestellen. De periodieke keuring van speeltoestellen zal niet voor alle speeltoestellen gelden. Bij ministeriële regeling zullen nadere regels worden gesteld aan de typen speeltoestellen die periodiek moeten worden gekeurd en welk keuringsregime daarbij wordt toegepast.

De keuringsverplichting, die volgt uit dit artikel geldt ook voor de niet fabrieksmatig geproduceerde speeltoestellen. Het gaat in dat geval om zelfgebouwde speeltoestellen door bijvoorbeeld ouderverenigingen, reclasseringsprojecten en penitentiaire inrichtingen.

Aangezien deze toestellen veelal niet in serie worden vervaardigd, is een typekeuring niet van toepassing en zullen al deze toestellen individueel moeten worden gekeurd. Om te voorkomen dat de keuring het eerste toetsingsmoment is, met alle negatieve gevolgen van dien, kan men een ontwerpbeoordeling laten doen door een aangewezen instelling. Op deze wijze voorkomt men dat bij de keuring onnodig veel zelfbouwtoestellen worden afgekeurd.

Artikel 10

Artikel 10, eerste lid, heeft betrekking op de eerste keuring van een attractie- of speeltoestel; ofwel de eerste keer dat een dergelijk toestel wordt gekeurd. Een toestel mag uitsluitend bij één aangewezen instelling voor keuring worden aangeboden. Dit om te voorkomen dat ingeval een toestel niet wordt goedgekeurd, een andere aangewezen instelling hetzelfde attractie- of speeltoestel wél goedkeurt. Een keuring bij een andere aangewezen instelling mag overigens wel worden aangevraagd indien voornoemd toestel ingrijpend is gewijzigd. Na het verstrijken van de geldigheidstermijn van het certificaat of merk van goedkeuring, staat de keuze voor een andere aangewezen instelling voor de tweede of daaropvolgende keuring uiteraard vrij. Uit artikel 10, tweede lid volgt dat, indien de fabrikant, gevestigd in een derde land of een andere lidstaat van de Europese Unie, reeds een eerste keuring van een attractie- of speeltoestel heeft aangevraagd en een certificaat van goedkeuring heeft overgelegd aan de importeur, de importeur vervolgens verifieert of het overgelegde certificaat rechtmatig en conform dit besluit is afgegeven en of dat certificaat bij het geleverde attractie- of speeltoestel hoort. In aanvulling hierop is in het derde lid opgenomen dat, indien blijkt dat het in het tweede lid overgelegde certificaat niet conform dit besluit is afgegeven of niet bij het geleverde toestel hoort, de importeur de aanvraag van een eerste keuring van een attractie- of speeltoestel indient bij slechts één aangewezen instelling. Met deze artikelleden wordt het tegengaan van fraude met certificaten beoogd. In het vierde lid is bepaald dat, indien een attractie- of speeltoestel alleen ter plaatse kan worden gekeurd, vanwege plaatsgebonden veiligheidsaspecten, de fabrikant, de importeur, de verhuurder dan wel de beheerder de aanvraag van een eerste keuring van dat toestel indient bij slechts één aangewezen instelling. Voor de duidelijkheid wordt hier benadrukt dat dit geen zogenoemde opstellingskeuring betreft. Het vierde lid is onder meer van toepassing op speeltoestellen die alleen ter plaatse – voor de eerste keer – gekeurd kunnen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan indoorspelhallen. De losse speeltoestellen van een indoorspelhal zijn reeds afzonderlijk gekeurd. Los daarvan vindt op basis van artikel 10, vierde lid, een keuring plaats over de combinatie van toestellen. Voor de volledigheid zij opgemerkt dat het de fabrikant altijd vrijstaat om toestellen te laten herkeuren.

In artikel 10, vijfde lid is bepaald dat de aanvraag van een periodieke keuring wordt ingediend door de verhuurder dan wel de beheerder bij slechts één aangewezen instelling. Alleen deze normadressaten zijn hier immers toe gehouden.

De informatie die een aanvraag van een keuring moet omvatten is opgenomen in artikel 9, zesde lid. De aanvraag van een keuring omvat een aantal gegevens, waaronder de plaats waar het attractie- of speeltoestel is vervaardigd en het technisch constructiedossier. De plaats waar het toestel is vervaardigd, is de plaats waar het toestel is samengesteld en gebruiksklaar is gemaakt. Op grond van artikel 4:2, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, dient eveneens de naam en het adres van de aanvrager te worden vermeld. Het technisch constructiedossier dient slechts te worden overlegd bij de eerste keuring van een attractie- of speeltoestel. Indien de eigenaar of houder van het toestel dit voor eigen gebruik rechtstreeks heeft betrokken bij een buitenlandse leverancier, kan hij bij de eerste keuring van het toestel volstaan met de opgave van naam en adres van de buitenlandse leverancier, waar het technisch constructiedossier beschikbaar is voor de aangewezen instelling. Zoals in artikel 11 bepaald, is de beoordeling van het technisch constructiedossier alleen een onderdeel van de eerste keuring. Het adres waar het technisch constructiedossier beschikbaar wordt gehouden voor de aangewezen instelling dient wel bij iedere keuring te worden opgegeven.

Tot slot is in het zevende lid een grondslag opgenomen op grond waarvan bij ministeriële regeling afgeweken kan worden van het eerste, derde, vierde en vijfde lid. Op grond

hiervan zal bij ministeriële regeling worden bepaald dat van voornoemde artikelliden kan worden afgeweken in verband met de, door de NVWA uit te voeren, zogenoemde benchmarktest. Een benchmarktest wordt uitgevoerd door de NVWA, door middel van het laten keuren van eenzelfde toestel bij meerdere aangewezen instellingen. Door de testresultaten van de verschillende aangewezen instellingen met elkaar te vergelijken worden eventuele verschillen in interpretaties van het WAS 2021 opgespoord en geëvalueerd. Aangezien het aanbieden van één toestel bij verschillende aangewezen instellingen strijdig is met voornoemde artikelliden is het nodig om bij ministeriële regeling te kunnen bepalen dat ten behoeve van het uitvoeren van de benchmarktest, hiervan kan worden afgeweken. Deze afwijking is gerechtvaardigd, omdat het doel van het testen via een benchmarktest het vergelijken is van keuringen en niet om verschillende keuringen te laten verrichten om een meer wenselijk resultaat te behalen.

Artikel 11

De aangewezen instelling onderzoekt bij iedere keuring het attractie- of speeltoestel. Op de aangewezen instelling rust voorts de verplichting om bij de eerste keuring te onderzoeken of het technisch constructiedossier is vervaardigd overeenkomstig bijlage II (WAS 2021) en om bij de eerste keuring te beoordelen of het attractie- of speeltoestel is vervaardigd overeenkomstig dat dossier en bijlage I (WAS 2021). Dit volgt uit artikel 11, eerste lid. De aangewezen instelling zal het toestel moeten testen om vast te stellen of het voldoet aan de algemene veiligheidseisen van het WAS 2021. Bijlage I is hierbij van toepassing. Dit betekent dat wordt onderzocht of de bij het ontwerp en vervaardiging te verwerken veiligheidsbeginselen daadwerkelijk zijn toegepast, of rekening is gehouden met de relevante gevaarsaspecten en of bij de vervaardiging van het toestel de voorgeschreven procedures in acht zijn genomen. Op grond van het vierde lid onderzoekt de aangewezen instelling tevens of de eventuele toepassing van krachtens artikel 6 aangewezen normen correct is gebeurd. Indien op grond van artikel 6, eerste lid, nadere voorschriften zijn gegeven, wordt tevens nagegaan of het toestel hieraan voldoet.

Het tweede en derde lid bevatten voorschriften over het al dan niet opnieuw beoordelen van een technisch constructiedossier bij een tweede of daaropvolgende periodieke keuring. In principe is dit niet vereist. Slechts bij een volgende keuring van een op basis van een type kenmerkend monster geproduceerd toestel wordt ervoor gekozen om periodiek te kijken of de productie nog steeds plaats vindt conform de veiligheidseisen en bijvoorbeeld de kwaliteitseisen van het productieproces.

Artikel 12

Op grond van artikel 12, eerste lid, wordt, nadat een keuring heeft plaatsgevonden, voor een attractie- of speeltoestel door de aangewezen instelling een certificaat van goedkeuring afgegeven, indien dat toestel naar het oordeel van de aangewezen instelling voldoet aan de in de artikelen 5 tot en met 7 en 8, eerste lid, gestelde voorschriften. Attractie- of speeltoestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, het type kenmerkende monster zijn vervaardigd en die gekeurd zijn overeenkomstig artikel 9, derde lid, worden door de fabrikant dan wel importeur zonder nadere keuring van een merk van goedkeuring voorzien. Dit volgt uit artikel 12, tweede lid. In dat geval wordt namelijk in beginsel slechts het type kenmerkende monster gekeurd. Overige attractie- en speeltoestellen waarvoor een certificaat van goedkeuring is afgegeven, worden op grond van het derde lid door de aangewezen instelling voorzien van een merk van goedkeuring. De aangewezen instelling hoeft het merk van goedkeuring niet per se ook daadwerkelijk zelf aan te brengen op het toestel. De instelling is er wel (eind)verantwoordelijk voor dat het toestel op de juiste wijze wordt voorzien van een merk van goedkeuring.

Artikel 13

Voor attractietoestellen worden de conclusies van de keuring die relevant zijn voor het beheer en de datum voor wanneer uiterlijk een nieuw certificaat of merk van goedkeuring afgegeven moet zijn door de aangewezen instelling op schrift gesteld en verstrekt aan de aanvrager. Naast de aanwezigheid van een certificaat of merk van goedkeuring, geven deze gegevens nadere informatie over de veiligheid van het toestel. De toezichthoudende ambtenaren kunnen hiervan gebruik maken. Ook voor speeltoestellen moet een bij het desbetreffende toestel behorend, zogenoemd keuringsrapport worden opgesteld. Dit keuringsrapport dient beschikbaar te zijn en hoeft niet per se bij het speeltoestel zelf aanwezig te zijn.

Artikel 14

De uitslagen en de geldigheidsduur van keuringen worden door de aangewezen instelling gemeld aan de NVWA. Op basis van deze gegevens kan waar nodig gericht toezicht worden gehouden. Tevens doet een aangewezen instelling die het afgeven van een certificaat of merk van goedkeuring weigert, hiervan mededeling aan de overige aangewezen instellingen en de NVWA. Hiermee wordt voorkomen dat dergelijke instanties in zo'n geval te goeder trouw een verzoek tot aanvraag van een keuring in behandeling nemen.

Artikel 15

Artikel 15 heeft betrekking op en schept verplichtingen voor de fabrikant, importeur, de verhuurder dan wel de beheerder. Elke ingrijpende wijziging of reparatie van een attractie- of speeltoestel dient op grond van het eerste lid onverwijld te worden gemeld door voornoemde normadressaten aan de aangewezen instelling die het toestel of een het type kenmerkend monster in oorspronkelijke staat heeft gekeurd. Dit dient te gebeuren door de fabrikant, importeur, verhuurder dan wel beheerder, die het attractie- of speeltoestel onder zich heeft op het moment van de ingrijpende wijziging of reparatie. Het onverwijld in kennis stellen wordt vormvrij gedaan, zodat allerlei communicatiemiddelen kunnen worden gebruikt. Uit het tweede lid volgt dat, indien de taken waarvoor deinstelling is aangewezen zijn beëindigd, de fabrikant, importeur, verhuurder dan wel beheerder, indien van toepassing, diens opvolger, of een andere aangewezen instelling, die het attractie- of speeltoestel of een het type kenmerkend monster daarvan heeft gekeurd, onverwijld in kennis stelt van elke ingrijpende wijziging of reparatie van dat toestel. Een wijziging is een maatregel waarbij de originele staat van het toestel niet wordt hersteld of de vervanging van bestaande onderdelen door onderdelen met een afwijkende maat of vorm. De vervanging van verwisselbare onderdelen of componenten is geen wijziging, als dit deel uit maakt van het originele ontwerp van het toestel. De volgende wijzigingen kunnen worden beschouwd als ingrijpende wijzigingen, indien zij het veiligheidsniveau van het toestel beïnvloeden of consequenties hebben voor de gezondheid:

- opvoeren van de werklast of het opvoeren van de prestatie;
- opvoeren van de vastgestelde snelheden;
- opvoeren van het bereik (uitzwaai; hefhoogte, etc.);
- verandering aan de beveiligingsmiddelen;
- verandering aan de lastdragende onderdelen;
- verandering aan de aandrijfmechanismen;
- verandering aan het bedieningsmechanisme.

Het combineren van verschillende structurele en mechanische onderdelen is geen ingrijpende wijziging als het deel uitmaakt van het oorspronkelijke ontwerp en onderzocht en gekeurd is bij de eerste keuring of typekeuring van het toestel.

Een reparatie is een maatregel waardoor de oorspronkelijke staat van een toestel wordt hersteld door herbouw of vervanging van de bestaande onderdelen of units. Als essentiële onderdelen met een veiligheidsfunctie worden herbouwd of vervangen, is dit te beschouwen als een ingrijpende reparatie. Dit is met name het geval bij het volgende:

- remmen;
- beveiligingsmiddelen, vanginstallaties en terugloopremmen;
- schokdempers;
- snelheidsbegrenzers;
- lastdragende delen;
- aandrijfmechanismen;
- bedieningsmechanismen.

Uit het derde lid volgt dat de aangewezen instelling de in het eerste of tweede lid bedoelde wijziging of reparatie beoordeelt op effecten voor de veiligheid of gezondheid van personen en de fabrikant, importeur verhuurder dan wel beheerder, bedoeld in het eerste lid, op de hoogte stelt van het oordeel. Op de aangewezen instelling rust derhalve een inlichtingenplicht. Indien de aangewezen instelling tot het oordeel is gekomen dat de in het eerste of tweede lid bedoelde wijziging of reparatie van het attractie- of speeltoestel de veiligheid of gezondheid van personen negatief kan beïnvloeden, dienen degenen die de aangewezen instelling in kennis hebben gesteld, overeenkomstig artikel 10 een nieuwe aanvraag in van een keuring van het attractie- of speeltoestel. Dit volgt uit het nieuwe artikel 15, vierde lid. Bij deze keuring kan de beoordeling van het toestel zich beperken tot een beoordeling van de aangebrachte wijziging of reparatie. Voor het technisch constructiedossier betekent dit dat ten behoeve van de keuring alleen gegevens en informatie met betrekking tot de wijziging of reparatie kunnen worden aangeleverd. Op grond van het vijfde lid kunnen bij ministeriële regeling nadere regels worden gesteld met betrekking tot het verlenen van een certificaat van goedkeuring na de keuring, bedoeld in het vierde lid, van attractie- of speeltoestellen die overeenkomstig het goedgekeurde, het type kenmerkende monster zijn vervaardigd. Indien een type gekeurd exemplaar van een attractie- of speeltoestel wordt voorzien van een nieuw onderdeel vanwege slijtage of vandalisme bijvoorbeeld en op grond van artikel 15 opnieuw gekeurd moet worden, kan dat specifieke toestel een nieuw certificaat van goedkeuring krijgen van de aangewezeninstelling. Als later blijkt dat het toestel een ontwerp tekortkoming kent als gevolg waarvan het typecertificaat komt te vervallen, heeft het eerdergenoemde toestel echter een nieuw certificaat gekregen en valt het op dat moment niet meer onder de (vervallen) typecertificaat terwijl het toestel dezelfde tekortkoming heeft. Dat is onwenselijk. Op grond van het vijfde lid kan bij ministeriële regeling worden bepaald dat de aangewezen instelling in een dergelijk geval geen nieuw certificaat hoeft af te geven en dat bij de keuring van het herstelde exemplaar kan worden volstaan met een aantekening in de administratie onder het bestaande typecertificaat.

Artikel 16

De fabrikant draagt er op grond van artikel 16, eerste lid, zorg voor dat attractie- en speeltoestellen vergezeld gaan van een Nederlandstalige gebruiksaanwijzing. De gebruiksaanwijzing beoogt het veilig gebruik en onderhoud van het toestel. De gebruiksaanwijzing dient tenminste te zijn gesteld in de Nederlandse taal, zodat de eigenaar of houder van het toestel bij het opvolgen van de aanwijzingen uit de

gebruiksaanwijzing niet kan worden belemmerd door taalproblemen. De gebruiksaanwijzing dient alle relevante informatie te geven die een veilig gebruik van het toestel mogelijk maakt. Hierbij richt de gebruiksaanwijzing zich op alle momenten in de gebruiksfase: installatie, montage, gebruik, inspectie en onderhoud. Het demonteren van een toestel valt hier eveneens onder indien het deel uitmaakt van de gebruiksfase. Bijvoorbeeld bij kermistoestellen zal dit het geval zijn. De voor reguliere inspecties (bijvoorbeeld opstellingsinspecties op kermis) benodigde informatie en controlelijsten dienen in de gebruiksaanwijzing aanwezig te zijn. De beschrijving van de correcte springprocedure bij het elasticspringen wordt als onderdeel van de gebruiksaanwijzing beschouwd. De gebruiksaanwijzing is tevens een onderdeel van het technisch constructiedossier en wordt betrokken bij de keuring op grond van artikel 9. In het tweede lid van artikel 16 is bepaald dat de importeur dan wel de beheerder er zorg voor draagt dat de fabrikant die niet in Nederland is gevestigd, het eerste lid in acht neemt. Daarmee is beter gewaarborgd dat attractie- en speeltoestellen vergezeld gaan van een Nederlandstalige gebruiksaanwijzing met aanwijzingen, veiligheidsinstructies, waarschuwingen en andere relevante informatie als bedoeld in artikel 16, eerste lid. Tot slot is in het derde lid van artikel 16 een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling nadere regels te kunnen stellen over veiligheidsinstructies, waarschuwingen en andere relevante informatie op attractie- of speeltoestellen. Op grond hiervan kunnen – ten behoeve van de bevordering van de veiligheid van attractie- en speeltoestellen – bij ministeriële regeling regels worden gesteld over het zichtbaar plaatsen van gebruiksvereisten op die toestellen.

Artikel 17

In dit artikel is de verplichting neergelegd voor de verhuurder dan wel de beheerder van een attractie- of speeltoestel om te beschikken over een certificaat van goedkeuring van een aangewezen instelling. Dit moet een certificaat zijn dat ook daadwerkelijk bij het betreffende attractie- of speeltoestel hoort. Indien het certificaat een datum vermeldt voor wanneer uiterlijk een nieuw certificaat moet zijn afgegeven, mag die datum niet reeds verstreken zijn. Bovenstaande betekent dat een verhuurder dan wel beheerder van een attractie- of speeltoestel die geen certificaat van goedkeuring van een aangewezen instelling kan overleggen geen toegang heeft tot de Nederlandse markt. De verhuurder dan wel beheerder moet in dat geval eerst een certificaat verkrijgen van een aangewezen instelling volgens de procedures en vereisten van het WAS 2021.

Artikel 18

In dit artikel is de verplichting opgenomen voor distributeurs en importeurs om erop toe te zien dat attractie- en speeltoestellen, alvorens te verhandelen, indien van toepassing, zijn voorzien van een uniek nummer. Indien van toepassing, omdat niet alle speeltoestellen van een uniek nummer voorzien moeten worden. Ook moet de fabrikant, de distributeur dan wel de importeur erop toezien dat voor het toestel, indien van toepassing, een certificaat van goedkeuring is afgegeven, dat het toestel voorzien is van een technisch constructiedossier en dat het toestel vergezeld gaat van een Nederlandse gebruiksaanwijzing. Indien van toepassing, omdat attractietoestellen, bedoeld in artikel 9, tweede lid, pas gekeurd hoeven te worden voor ingebruikname. Voor dergelijke toestellen wordt derhalve voor het verhandelen ervan nog geen certificaat van goedkeuring afgegeven. Een certificaat van goedkeuring dient bij het toestel aanwezig te zijn. Een technisch constructiedossier moet weliswaar beschikbaar zijn, maar hoeft niet fysiek bij het attractie- of speeltoestel beschikbaar te zijn.

De distributeur moet aanspreekbaar zijn op deze verantwoordelijkheden. De distributeur kan niet worden toegevoegd aan een ander artikel, omdat deze normadressaat dan teveel of te weinig verantwoordelijkheden zou krijgen, gezien zijn positie in de handelsketen. Met

dit artikel is de rol van de distributeur en bijbehorende verantwoordelijkheden beschreven. Daarnaast moet de importeur toezien op dezelfde punten, omdat hij doorgaans de eerste is die een attractie- of speeltoestel voorhanden heeft op het moment dat het toestel onder het WAS 2021 komt te vallen. De importeur kan toestellen importeren met het oogmerk ze door te verkopen. Het is verboden een toestel te verhandelen dat niet aan de eisen van dit besluit voldoet (artikel 4).

Artikel 19

In het eerste lid van artikel 19 is opgenomen dat de verhuurder er zorg voor draagt dat een niet permanent geïnstalleerd speeltoestel of attractietoestel zodanig is geïnstalleerd, gemonteerd, gedemonteerd wordt, is beproefd, geïnspecteerd, onderhouden en van opschriften is voorzien, dat bij gebruik geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid van personen bestaat. Daarmee rust die verantwoordelijk primair op de verhuurder van dergelijke toestellen. Dit is noodzakelijk om de veiligheid beter te borgen. Uit onderzoek blijkt dat de grootste risico's liggen bij het niet juist plaatsen van de toestellen en het gebrek aan gebruikstoezicht door de huurder. Uit onderzoek naar opblaasbare speeltoestellen blijkt verder dat huurders van toestellen en ouders van kinderen die hierop spelen onvoldoende op de hoogte zijn van de eisen voor het veilig gebruik van de toestellen en het houden van gebruikstoezicht.¹⁵ Om deze risico's te verminderen wordt de verhuurder geacht op de hoogte te zijn van de voorwaarden voor veilig gebruik van het toestel. Een huurder die een toestel slechts incidenteel gebruikt heeft deze kennis naar verwachting minder en moet daarom door de verhuurder goed worden geïnstrueerd. Er worden niet alleen opblaasbare speeltoestellen verhuurd maar ook andere attractie- en speeltoestellen. Ook hierbij is het van belang dat de verhuurder er zorg voor draagt dat de huurder de gehuurde materialen goed gebruikt en veiligheidsvoorschriften in acht neemt. Daarom heeft dit artikel betrekking op de brede groep van niet permanent geïnstalleerde speeltoestellen en attractietoestellen van een eenvoudig ontwerp. Ten aanzien van overige attractie- en speeltoestellen geldt – op grond van artikel 19, tweede lid – dat de beheerder er zorg voor draagt dat het toestel zodanig is geïnstalleerd, gemonteerd, gedemonteerd wordt, is beproefd, geïnspecteerd, onderhouden en van opschriften is voorzien, dat bij gebruik geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid van personen bestaat.

Een voorbeeld van verantwoorde installatie van speeltoestellen is het toepassen van geëigend bodemmateriaal met het oog op valgevaar. De eigenaar of houder dient schokabsorberende bodemmateriaal toe te passen, waarbij de absorberende werking van het bodemmateriaal afgestemd is op de valhoogte. In Europese normen is aangegeven waar welk schokabsorberend materiaal in aanmerking komt.

Uit artikel 19, derde lid volgt dat de verhuurder dan wel de beheerder met een actueel dossier aantoont dat aan het eerste en tweede is voldaan. Daarnaast zijn het eerste en tweede lid niet van toepassing, indien een attractie- of speeltoestel hetzij afgekeurd is, hetzij onklaar gemaakt, hetzij anderszins kennelijk niet meer voor gebruik bestemd is. Dit komt in het vierde lid van artikel 19 tot uitdrukking.

Tot slot is in artikel 19, vijfde lid een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling nadere regels te kunnen stellen met betrekking tot het installeren, monteren, demonteren, beproeven, inspecteren, onderhouden en van opschriften voorzien van

¹⁵ Ilke Jellema e.a., *Opblaasbare speeltoestellen- Onderzoek naar risico's en risicobewustzijn*, Amsterdam: VeiligheidNL 2019, <https://www.veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/feiten-cijfers/rapport-opblaasbare-speeltoestellen>, p. 30-32.

attractie- of speeltoestellen, bedoeld in het eerste en tweede lid. Op grond hiervan kunnen bijvoorbeeld regels worden gesteld over (het meeleveren van) valdempend materiaal bij niet permanent geïnstalleerde (zoals opblaasbare) speeltoestellen. Dergelijke regels bevorderen het veilig gebruiken van attractie- en speeltoestellen. Een toestel kan alleen veilig worden gebruikt indien alle daarvoor benodigde materialen door de verhuurder aan de huurder worden geleverd.

Artikel 20

In het eerste lid van dit artikel is bepaald dat de beheerder dan wel de huurder, toeziet op het veilig gebruik van attractietoestellen of niet permanent geïnstalleerde speeltoestellen door degenen die het toestel op dat moment gebruiken. Het gaat dan bijvoorbeeld om het toezien op het veilig gebruik van een opblaasbaar speeltoestel door daarop spelende kinderen. Uit onderzoek van VeiligheidNL is gebleken dat incidenten veelal ontstaan door verkeerd gebruik van de (gehuurde) materialen tijdens het spelen. De groeps grootte en leeftijdsverschillen tussen kinderen is hierbij bepalend. Ook hierbij geldt dat het artikel betrekking heeft op de brede groep van attractietoestellen en niet permanent geïnstalleerde speeltoestellen, om te voorkomen dat alleen opblaasbare speeltoestellen onder dit artikel vallen. Permanent geïnstalleerde speeltoestellen vallen buiten de reikwijdte van dit artikellid, omdat anders in elke speeltuin van bijvoorbeeld een gemeente toezicht moet worden gehouden. Een dergelijke verplichting is niet proportioneel. In het tweede lid van artikel 20 is een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling nadere regels te kunnen stellen aan het toezien op dit veilig gebruik, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 21

Artikel 21 bepaalt dat de beheerder dan wel de verhuurder de in artikel 13 bedoelde documenten, die voor de eerste keuring van een attractie- of speeltoestel zijn afgegeven, bewaart gedurende de levensduur van het toestel. Voor zover het keuringen daarna betreft moeten de documenten tenminste bewaard worden tot keuringsdocumenten van de volgende keuring afgegeven zijn.

Artikel 22

De verhuurder, huurder dan wel de beheerder van een attractie- of speeltoestel dat is voorzien van een merk van afkeuring, dient er voor te zorgen dat dit toestel niet meer kan worden gebruikt door het publiek. Op grond van artikel 27, eerste lid, van de Warenwet, brengt de in artikel 25 van diezelfde wet bedoelde ambtenaar, ten bewijze van de afkeuring een merk van afkeuring aan op het technische voortbrengsel (lees: het attractie- of speeltoestel). In de praktijk brengt de NVWA op grond hiervan het merk van afkeuring aan.

Artikel 23

Toestellen die niet voldoen aan dit besluit, mogen wel worden gedemonstreerd op tentoonstellingen, mits duidelijk wordt aangegeven dat deze toestellen niet mogen worden verhandeld of door middel van lease-overeenkomsten in het verkeer mogen worden gebracht, voordat ze wel voldoen aan de voorschriften van dit besluit.

Artikel 24

In het eerste lid van dit artikel is bepaald dat de huurder dan wel de beheerder de NVWA en, indien van toepassing, de verhuurder onverwijld in kennis stelt van elk ernstig ongeval dat plaatsvindt met het attractie- of speeltoestel. Van een ernstig ongeval is in ieder geval

sprake wanneer het ongeval een dodelijke afloop heeft, er (blijvend) ernstig letsel is aan een persoon of indien het ongeval leidt tot onmiddellijke ziekenhuisopname voor andere doeleinden dan medische controle. Overigens kunnen ook bijna-ongelukken, ongelukken met een minder ernstige afloop of haperende techniek meldenswaardig zijn, omdat daardoor gevaarlijke en onverwachte situaties kunnen ontstaan. Uiteraard geldt in die gevallen geen meldingsplicht op grond van artikel 24, eerste lid. Een dergelijke meldplicht draagt bij aan de mogelijkheid om incidenten te analyseren. Op basis van de analyses kan in kaart worden gebracht wat risicovolle omstandigheden zijn. Op grond van die kennis kan proactief worden gewerkt aan het verder terugdringen van gevaar voor de gezondheid of veiligheid van personen. In het tweede lid van artikel 24 is een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling nadere regels te kunnen stellen aan de meldingen, bedoeld in het eerste lid.

Artikelen 25, 26, 27 en 28

Deze artikelen hebben betrekking op de (aanwijzing van) aangewezen instellingen. In artikel 28, tweede lid, is bepaald dat een aanvraag tot aanwijzing kan worden geweigerd en een aanwijzing kan worden geschorst, gewijzigd of ingetrokken, indien niet of niet volledig is voldaan aan de bij de wet of bij of krachtens dit besluit gestelde voorschriften. Van deze bevoegdheden kan bijvoorbeeld gebruik gemaakt worden wanneer blijkt dat de aangewezen instelling niet (meer) voldoet aan de voorwaarden voor aanwijzing uit artikel 25 van dit besluit. Hiermee zijn voldoende mogelijkheden beschikbaar om op een proportionele manier te reageren, indien een aangewezen instelling niet meer voldoet aan de bij de wet of bij of krachtens dit besluit gestelde voorschriften. In artikel 28, derde lid, is voorts bepaald dat een aanwijzing kan worden ingetrokken indien de aangewezen instelling gedurende een aaneengesloten periode van twee jaren geen werkzaamheden, waarvoor zij is aangewezen, heeft uitgevoerd. Dit is van belang voor het op peil houden van de kennis en vakbekwaamheid omtrent het keuren van toestellen om regelmatig werkzaamheden uit te voeren waarvoor de instelling is aangewezen. Hiermee kan worden voorkomen dat aangewezen instellingen na jaren van stilstand op de oorspronkelijke aanwijzing opnieuw aan de slag gaan. De NVWA kan dan niet beoordelen of de aanwijzing dan nog terecht is.

Artikel 29

In artikel 29, eerste lid, is bepaald dat de fabrikant of, indien van toepassing, de importeur, de aangewezen instelling desgevraagd voorziet van het technisch constructiedossier en de keuringsrapportages. De fabrikant of de importeur zijn er derhalve toe gehouden om betreffende dossierstukken aan te leveren zodra de aangewezen instelling hierom verzoekt. Deze aanleverplicht houdt verband met de bewaarplicht van de aangewezen instelling zoals opgenomen in het tweede lid van artikel 29. Op grond hiervan dient de aangewezen instelling voor een attractie- of speeltoestel het technisch constructiedossier en de keuringsrapportage te bewaren zolang dat toestel in gebruik is. Een toestel is niet meer in gebruik zodra het toestel permanent niet meer ter beschikking wordt gesteld aan consumenten. In het derde lid van artikel 29 is voorts bepaald dat, indien de taken, waarvoor de instelling is aangewezen, worden beëindigd, de instelling het technisch constructiedossier en de keuringsrapportages overdraagt aan de NVWA. Daarmee wordt gewaarborgd dat het dossier van een attractie- of speeltoestel compleet en betrouwbaar blijft zolang dat toestel in omloop is en te allen tijde beschikbaar is voor de NVWA. Deze verplichting is alleen noodzakelijk op het moment dat van een attractie- of speeltoestel gebruik wordt gemaakt. Op het moment dat een

attractie- of speeltoestel blijvend buiten gebruik wordt gesteld of niet langer voorhanden is, is dit niet langer noodzakelijk.

Artikel 30

Op de verhuurder dan wel de beheerder rust op grond van artikel 30, eerste lid, een aangifteplicht ten aanzien van attractietoestellen. Deze verplichting geldt ook ten aanzien van attractietoestellen die slechts tijdelijk in Nederland worden geëxploiteerd. Het tweede lid regelt een aangifteplicht voor de beheerder die een attractie- of speeltoestel tijdelijk in Nederland in gebruik heeft. Uit het derde lid volgt dat, indien degene genoemd in het eerste lid, het attractietoestel, bedoeld in het eerste lid, niet langer in gebruik heeft, diegene hiervan onverwijld aangifte doet bij de NVWA. De bedoelde aan- en afmeldplicht qua eigenaar en/of beheerder is ten behoeve van de verwerking in het Register attractietoestellen en speeltoestellen (hierna: RAS) van de NVWA. Het afmelden heeft betrekking op de verkoop van een toestel, ofwel de overgang naar een andere eigenaar en/of beheerder. In de praktijk komt het voor dat een toestel van eigenaar of beheerder wisselt, zonder dat dit aan de NVWA wordt doorgegeven. Daarmee staat het toestel met een onjuiste eigenaar of beheerder geregistreerd in het RAS. Door de afmeldingsplicht uit het derde lid, wordt dit probleem ondervangen.

Artikel 31

Het gelijkgesteld certificaat (voorheen geregeld in het oude artikel 19d WAS) is vanwege het beginsel van wederzijdse erkenning en Verordening (EU) 2019/515¹⁶ (hierna: verordening wederzijdse erkenning), die per 19 april 2020 van toepassing is, overbodig. Om die reden is de mogelijkheid om certificaten van goedkeuring aan te merken als gelijkgestelde certificaten, in het WAS 2021 achterwege gelaten. Ten aanzien van attractie- en speeltoestellen afkomstig uit andere lidstaten van de Europese Unie, gaat het nationale regime met betrekking tot veiligheidseisen uit dit besluit gelden. Elk toestel moet conform artikel 9 gekeurd worden en voorzien worden van een certificaat van goedkeuring overeenkomstig artikel 12, eerste lid, WAS 2021, afgegeven door een aangewezen instelling. De verhuurder of de beheerder moet conform artikel 17 beschikken over een geldig certificaat van goedkeuring. De aangewezen instelling zal bij het keuren van een attractie- of speeltoestel afkomstig uit andere lidstaten van de Europese Unie, rekening moeten houden met een reeds gedane keuring en afgegeven certificaten dan wel testrapporten. Die rapporten en certificaten moeten dan wel zijn afgegeven door instellingen die geaccrediteerd zijn voor de gedane testen en onderzoeken. Als dat niet zo is, dient de aangewezen instelling deze testen en onderzoeken zelf opnieuw uit te voeren. Met de verordening wederzijdse erkenning is voldoende gewaarborgd dat attractie- en speeltoestellen uit andere lidstaten van de Europese Unie onder het reguliere regime van dit besluit, zoals hierboven beschreven, komen te vallen. Dit regime is immers aan te merken als een procedure voor voorafgaande machtiging, als bedoeld in artikel 3, onder 7, van de verordening wederzijdse erkenning. Uit artikel 5, derde lid, van voornoemde verordening is af te leiden dat een (nationale) procedure voor voorafgaande machtiging in acht genomen moet worden door een marktdeelnemer uit een andere Europese lidstaat, die goederen op de markt in de lidstaat van bestemming aanbiedt.

¹⁶ Verordening (EU) 2019/515 van het Europees Parlement en de Raad van 19 maart 2019 betreffende de wederzijdse erkenning van goederen die in een andere lidstaat rechtmatig in de handel zijn gebracht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 764/2008 (PbEU 2019, L 91).

In artikel 31 van dit besluit is geregeld dat een certificaat afgegeven op grond van artikel 19d en geldend op de dag, onmiddellijk voorafgaand aan de datum van inwerkingtreding, na dat tijdstip van kracht blijft. Daarmee wordt eerbiedigende werking toegekend aan gelijkgestelde certificaten die voor inwerkingtreding van dit besluit zijn verleend.

Artikel 32

De uitzonderingen voor speeltoestellen die reeds in gebruik waren op het moment dat het WAS, dat met het onderhavige besluit wordt ingetrokken, (op 3 september 1996) in werking trad, blijft ook na de datum van inwerkingtreding van het WAS 2021 bestaan. Deze uitzonderingen gaan iets verder dan die voor attractietoestellen. Voor dergelijke speeltoestellen worden namelijk ook de bepalingen met betrekking tot de keuring en de gebruiksaanwijzing niet van toepassing verklaard. Gezien de in vergelijking met attractietoestellen geringere gevaarszetting bij speeltoestellen, staat de gezondheidswinst van verplichte keuringen en het opstellen van een gebruiksaanwijzing niet in verhouding tot de hiermee gepaard gaande moeite.

Artikelen 34, 35 en 36

Het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen wordt met artikel 36 van dit besluit ingetrokken. Dit besluit, het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2021, komt in de plaats van het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen. Met de artikelen 34 en 35 van dit besluit worden derhalve de verwijzingen naar het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen in het Arbeidsomstandighedenbesluit en het Besluit bijzondere spoorwegen vervangen door "Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen 2021".

Artikel 38

Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 juli 2021, met uitzondering van artikel 7, derde en vierde lid, die inwerking treedt met ingang van 1 januari 2022. Dat artikel ziet op de verplichting om speeltoestellen van een uniek nummer te voorzien, en dit unieke nummer te registreren. Teneinde de aangewezen instelling dan wel fabrikanten of importeurs de tijd te geven om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen, wordt een overgangperiode van een halfjaar ingevoerd.

8. Transponeringstabel

WAS (oud)	WAS 2021 (nieuw)
Artikel 1	Artikel 1
Artikel 2	Artikel 2
Artikel 3	Artikel 3
Artikel 3a	Artikel 4
Artikel 4	Artikel 5
Artikel 5	Artikel 6
Artikel 6	Artikel 7
Artikel 7	Artikel 8
Artikel 8	Artikel 9
Artikel 9	Artikel 10
Artikel 10	Artikel 11
Artikel 10a	Artikel 12
Artikel 10b	Artikel 12, tweede lid
Artikel 11	Artikel 13

Artikel 12	Artikel 14
Artikel 13	Artikel 15
Artikel 14	Artikel 16
Artikel 14a	Artikel 17
-	Artikel 18
Artikel 15	Artikel 19
-	Artikel 20
Artikel 16	Artikel 21
Artikel 17	Artikel 22
Artikel 18	Artikel 23
-	Artikel 24
Artikel 19	Artikel 25
Artikel 19a	Artikel 26
Artikel 19b	Artikel 27
Artikel 19c	Artikel 28
Artikel 19d	-
-	Artikel 29
Artikel 20	Artikel 30
Artikel 21 (reeds vervallen)	-
Artikel 22 (reeds vervallen)	-
Artikel 23 (reeds vervallen)	-
Artikel 24	Artikel 32
Artikel 25	-
Artikel 26 (reeds vervallen)	-
Artikel 27	-
Artikel 28	Artikel 37

de Minister voor Medische Zorg,

Let op: vul A.U.B. de naam van de ondertekenaar NIET handmatig in. Dit tekstvak mag ALLEEN worden verwijderd op het moment dat het stuk in 'Printen en Verzenden' zit en de ondertekening volledig is. De naam van de ondertekenaar wordt automatisch door Marjolein ingevuld, vlak voordat het stuk ter ondertekening wordt aangeboden.

